

QUẢN LÝ AN TOÀN BỨC XẠ HẠT NHÂN TRONG KHÁM VÀ CHỮA BỆNH TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH QUẢNG BÌNH

THỰC TRẠNG VÀ NHỮNG VẤN ĐỀ ĐẶT RA

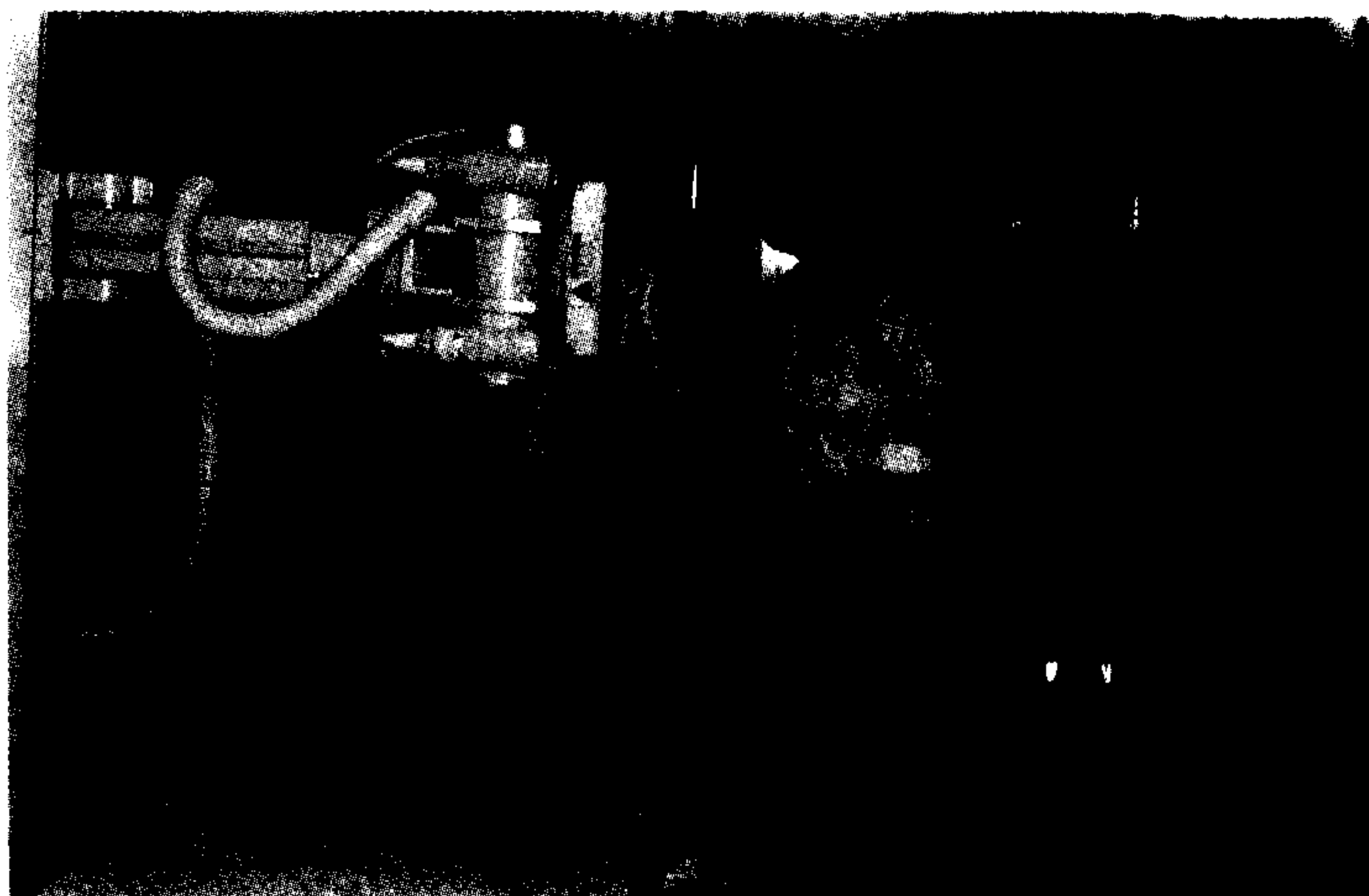
NGUYỄN ĐĂNG TUẤN

Trong những năm qua, cùng với sự phát triển của khoa học và công nghệ, kỹ thuật bức xạ hạt nhân được ứng dụng ngày càng rộng rãi trong các lĩnh vực của đời sống, nhất là trong lĩnh vực năng lượng, chẩn đoán và điều trị bệnh, nghiên cứu và đào tạo... Hiệu quả kinh tế - xã hội mang lại không nhỏ và đã được xã hội thừa nhận. Tuy nhiên, bên cạnh đó việc sử dụng bức xạ hạt nhân cũng mang lại những ẩn họa đối với sức khỏe của con người và môi trường nếu không được quản lý chặt chẽ.

Theo số liệu thống kê, Quảng Bình hiện có 17 đơn vị sử dụng và quản lý nguồn phóng xạ và thiết bị bức xạ. Trong đó, lĩnh vực y tế có 14 cơ sở gồm 07 bệnh viện đa khoa và 01 trung tâm phòng chống bệnh xã hội trực thuộc Sở Y tế, 01 bệnh viện do Bộ Y tế quản lý và 05 cơ sở khám chữa bệnh tư nhân với 25 thiết bị phát tia X-quang.

Trong năm 2010, thực hiện sự chỉ đạo của Bộ Khoa học và Công nghệ về việc thanh tra chuyên đề về an toàn bức xạ hạt nhân (ATBXHN), Sở KH&CN Quảng Bình đã phối hợp với các phòng và đơn vị liên quan thành lập Đoàn thanh tra tiến hành thanh kiểm tra các cơ sở sử dụng, quản lý nguồn phóng xạ và thiết bị bức xạ hạt nhân nhằm nâng cao nhận thức đối với các tổ chức, cá nhân tiến hành công việc bức xạ chấp hành quy định của pháp luật về năng lượng nguyên tử, cũng như nâng cao nhận thức cho cộng đồng và tăng cường công tác đảm bảo ATBXHN trên địa bàn tỉnh.

Qua thanh kiểm tra việc tuân thủ các yêu cầu của pháp luật về quản lý an toàn bức xạ tại các cơ sở

Đoàn Thanh tra Sở KH&CN thanh tra chuyên đề về ATBXHN trong y tế năm 2010

Ảnh: T.L

cho thấy: Những cơ sở đã được cấp phép sử dụng X-quang duy trì khá tốt nề nếp trong quản lý, vận hành thiết bị... và quan tâm hơn đến quyền lợi của nhân viên bức xạ, sức khỏe của bệnh nhân. Mỗi cơ sở X-quang đều có 1 đến 2 cán bộ phụ trách ATBX và các kỹ thuật viên điều khiển máy X-quang. Các cán bộ phụ trách an toàn và kỹ thuật viên đều có bằng cấp đào tạo về X-quang chẩn đoán, nhân viên bức xạ được trang bị liều kế cá nhân và được theo dõi định kỳ liều chiếu xạ 3 tháng 1 lần theo quy định. Kết quả theo dõi cho thấy, liều chiếu xạ của các nhân viên bức xạ đều nằm trong giới hạn cho phép. Bên cạnh đó, hàng năm, các cơ sở cử cán bộ, học viên tham dự tập huấn về an toàn bức xạ hạt nhân do các cơ quan quản lý nhà nước về ATBX tổ chức, từ đó đã nâng cao nhận thức của các cán bộ quản lý, nhân viên bức xạ tại các cơ sở về lĩnh vực ATBX.

Tuy nhiên, nhiều thiết bị X-quang (được sản xuất trước năm 2000) đều đang xuống cấp ảnh

hường không nhỏ đến việc đảm bảo ATBX tại các cơ sở y tế. Nhiều cơ sở bức xạ hiện vẫn còn sử dụng một số lượng lớn thiết bị X-quang đã quá cũ hay máy X-quang được cấu thành từ nhiều bộ phận khác nhau và mang nhiều nhãn hiệu khác nhau, do vậy, đã gây khó khăn cho công tác thanh tra trong việc xác lập những nhãn hiệu thiết bị X-quang. Đây là những kẻ hở để các cơ sở có thể tự động thay đổi các bộ phận cấu thành mà Đoàn thanh tra khó phát hiện.

Đoàn thanh tra không chỉ dừng lại ở việc kiểm tra hồ sơ mà thực hiện việc đánh giá an toàn bức xạ thông qua việc sử dụng các thiết bị đo suất liều bức xạ tại môi trường làm việc của các cơ sở ở các vị trí theo quy định của TCVN 6561. Trong quá trình kiểm tra, các phòng X-quang của các cơ sở y tế đang hoạt động, gần 90% phòng X-quang của các cơ sở được thiết kế đảm bảo theo tiêu chuẩn quy định, bao gồm: Phòng máy, phòng điều khiển, buồng phim và khu vực chờ của bệnh nhân. Bố trí máy của các phòng đảm bảo tránh được chùm tia hướng về phía cửa và khu vực đông người qua lại. Các phòng được trát Barid, đúc bê tông hoặc áp cao su chì để ngăn không cho chùm tia lọt ra khu vực xung quanh. Việc xây dựng và lưu trữ hồ sơ về nhân viên bức xạ, người phụ trách ATBX thực hiện tương đối tốt. Bệnh viện đa khoa Bắc Quảng Bình là một trong những đơn vị tiêu biểu cho việc làm trên. Trong những năm qua, bệnh viện đã đầu tư mua sắm trang thiết bị bức xạ hiện đại với các máy X-quang có chất lượng tốt, bên cạnh đó công tác chấp hành thực hiện quản lý an toàn bức xạ tương đối đảm bảo, phòng máy được che chắn đảm bảo kỹ thuật và đảm bảo an toàn bức xạ.

Bên cạnh những mặt tốt làm được, ở vài cơ sở thuộc nhà nước quản lý việc chấp hành quy định về an toàn bức xạ không được quan tâm thường xuyên. Các vi phạm thường gặp là sử dụng thiết bị X-quang chưa được cấp phép, thiếu khai báo các thiết bị bức xạ hiện có, không kiểm định thiết bị bức xạ, không báo cáo định kỳ hàng năm cho cơ quan quản lý an toàn bức xạ hạt nhân; không trang bị đèn và biển cảnh báo tại địa điểm sử dụng thiết bị bức xạ theo quy định; không tổ chức đánh giá liều kế cá nhân cho nhân viên tiến hành bức xạ; việc lập kế hoạch ứng phó sự cố bức xạ mới ở mức hình thức, chưa được

triển khai trong quá trình thực hiện công việc bức xạ, nên nhân viên bức xạ còn nhiều lúng túng trong việc giải quyết tình huống cụ thể nếu sự cố xảy ra... Đoàn thanh tra đã lập biên bản vi phạm hành chính và xử phạt Bệnh viện đa khoa huyện Bố Trạch 17 triệu đồng, tạm đình chỉ hoạt động thiết bị X-quang cho đến khi được cấp phép.

Đối với các cơ sở khám chữa bệnh tư nhân, hầu hết các cơ sở chấp hành tương đối đầy đủ các quy định của pháp luật về ATBXHN. Trong đó, nhiều phòng khám đã đầu tư các thiết bị X-quang mới, hiện đại, xây dựng phòng máy đạt tiêu chuẩn, cán bộ có bằng cấp đào tạo về X-quang chẩn đoán...

Qua đợt thanh tra chuyên đề này cho thấy, lãnh đạo một số cơ sở chưa thực sự quan tâm triển khai công tác an toàn bức xạ theo đúng các quy định pháp luật. Chính vì vậy, cho đến thời điểm thanh tra, vẫn còn nhiều cơ sở chưa thực hiện nghiêm túc quy định về việc đăng ký, cấp phép.

Để công tác an toàn bức xạ, đảm bảo thực hiện đúng và đầy đủ các quy định do nhà nước ban hành, trong thời gian tới, Sở KH&CN sẽ tăng cường phối hợp với các cơ quan liên quan, chú trọng công tác thanh tra, kiểm tra, chuyên ngành định kỳ đối với các cơ sở bức xạ, đặc biệt là trong công tác cấp phép, có biện pháp xử lý hoạt động không khai báo, không đăng ký cấp phép của những đơn vị hoạt động về ATBX; tổ chức tuyên truyền, phổ biến Luật Năng lượng nguyên tử và các văn bản quy phạm pháp luật khác, cũng như tổ chức các lớp bồi dưỡng kiến thức về an toàn bức xạ để từ đó nâng cao nhận thức của các cán bộ quản lý, nhân viên bức xạ tại các cơ sở về lĩnh vực ATBXHN. Bên cạnh đó, cần phải chú trọng vào việc tổ chức đánh giá chất lượng thiết bị X-quang đang sử dụng trong thực tế và tổ chức quản lý đối với các thiết bị cũ, lạc hậu, chất lượng kém, gây mất an toàn trong sử dụng.

Vấn đề quản lý và đảm bảo ATBXHN trong các lĩnh vực của đời sống nói chung và trong khám chữa bệnh nói riêng không chỉ là trách nhiệm của các cơ quan quản lý, mà còn phụ thuộc rất lớn vào ý thức, trách nhiệm của những cơ sở có sử dụng các thiết bị bức xạ hạt nhân; vào nhận thức, sự cẩn trọng, trách nhiệm của mỗi người dân vì lợi ích và an toàn của bản thân và xã hội.

N.Đ.T